

CEDMO
Central European Digital
Media Observatory

CEDMO Trends:

17. vlna očima Medianu

Espresso

OBSAH ZPRÁVY

1 Základní parametry

1.1 Specifika šetření

2 Aktuální trendy

3 Vnímané vystavení dezinformacím

4 Vnímání aktuálních narativů

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu: CEDMO Trends: *Česká společnost v době změn* (17. vlna)

Termín hlavního sběru dat: 13. 9. 2024 – 29. 9. 2024

Cílová skupina: populace 16+

Způsob výběru respondentů: kvótní výběr

Opora nastavení kvót: ČSÚ

Sledované kvóty: pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023

Metoda sběru: CAWI, panelový výzkum

Celkem platných dotazníků: 2 765

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO a dodavatelem společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec, vedoucí výzkumného týmu za MEDIAN jsou Štěpán Žádník a Přemysl Čech. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

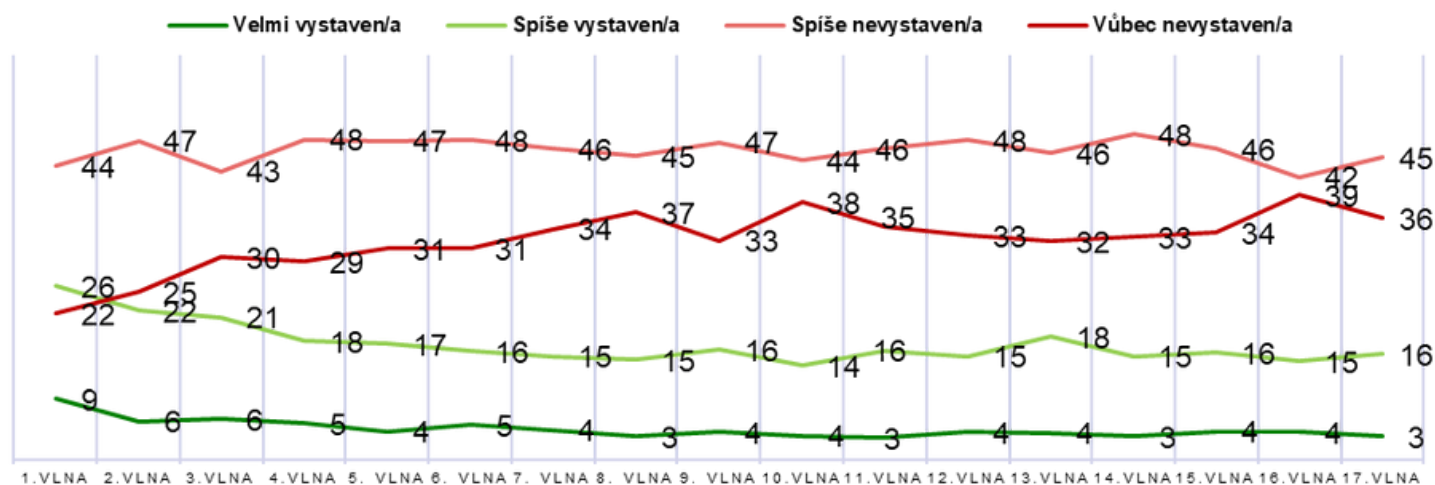
Národní
plán
obnovy

2 Aktuální trendy

Zjištění, které šetření přináší, zůstávají i nadále konstantní s předchozími vlnami. Jednou z několika málo změn, které jsme zachytili, je zvýšení počtu informací interpretovaných jako dezinformace, ve kterých vystupuje premiér Petr Fiala. Deklarované dezinformace jsou jak v jeho prospěch, tak mířené proti jeho osobě. Předmětem dezinformací byly v této vlně i povodně, které tuzemsko zasáhly.

- Nejčastěji se vystavení dezinformacím cítí obyvatelé Královehradeckého kraje. Čtvrtina z nich (25 %) uvedla, že byli dezinformacím vystaveni. Naopak nejméně se dezinformacím cítili být vystaveni obyvatelé Ústeckého kraje, kde to připustilo 16 % respondentů.
- Nejmladší skupina respondentů ve věku 16 až 24 let vnímá problematiku dezinformací nejzávažněji. Pouze každý desátý odpovídající z této věkové kategorie dezinformace hodnotí jako „málo závažný problém“ nebo „vůbec to není problém“. Ve věkové kategorii 25 až 34 let to stejně hodnotí už 24 % respondentů. Nejméně závažný problém jsou dezinformace pro věkovou skupinu 55 až 64 let, kde takto odpovědělo 28 %.
- To, za jak závažný problém jednotlivé věkové skupiny respondentů dezinformace považují, se projevuje i do jejich hodnocení ohrožení České republiky právě dezinformacemi. Respondenti, kteří využívají internet jednou denně nebo téměř denně vnímají ohrožení republiky dezinformacemi méně závažně než lidé, kteří používají internet méně často.
- Kromě nárůstu počtu dezinformací o Petru Fialovi vzrostl i počet zachycených dezinformací o Ukrajině. Podobně jako v případě premiéra stoupl počet dezinformací jak ve prospěch Ukrajiny / Západu, tak v jejich neprospěch.

3 Vnímané vystavení dezinformacím

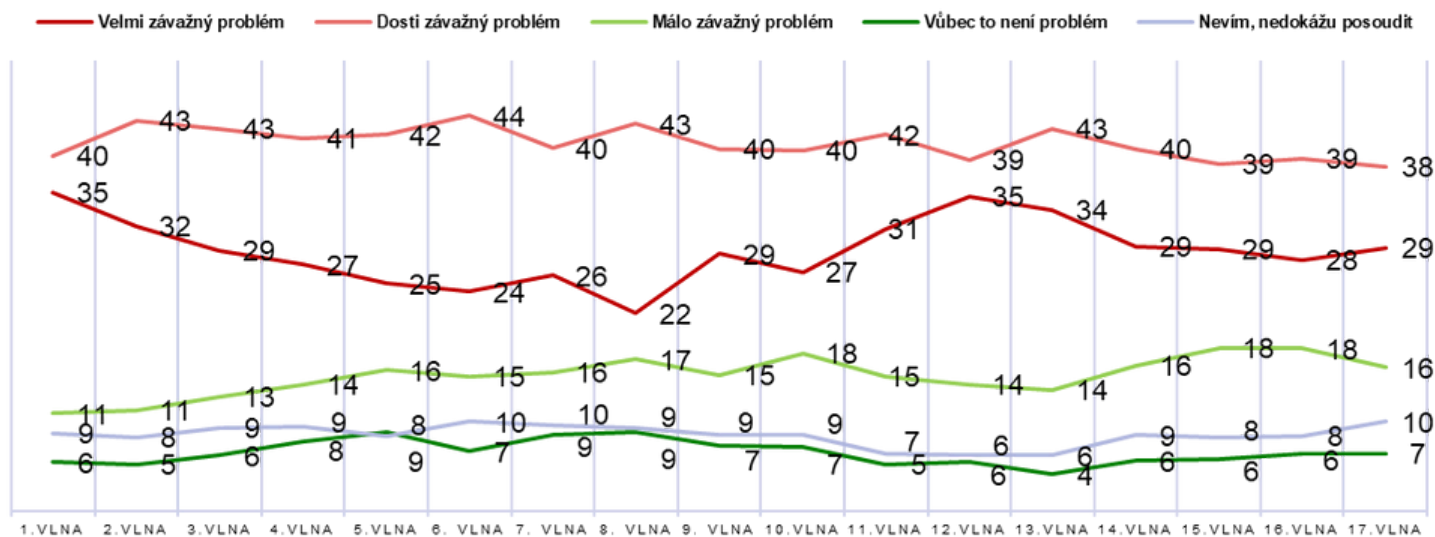

IP02. Do jaké míry jste v uplynulém měsíci podle Vašeho názoru byl/a, anebo nebyl/a vystaven/a účelově šířeným nepravdivým či manipulativním informacím (někdy též označovaným jako „dezinformace“) v médiích?

N=2765

V aktuální vlně má stále většina respondentů názor, že dezinformacím v médiích v uplynulém měsíci vystavena nebyla (81 % při součtu „spíše nevystaven/a“ + „vůbec nevystaven/a“). Procenta respondentů, kteří uvádějí jednotlivé odpovědi, jsou stabilní. Zejména to platí pro ty respondenty, kteří uvádějí, že dezinformacím byli „velmi vystaveni“ nebo „spíše vystaveni.“

Dezinformacím se cítí být více vystaveni muži (21 % „velmi“ + „spíše vystaven/a“) než ženy (17 %). Také voliči Andreje Babiše z posledních prezidentských voleb (26 %) mají názor, že jsou vystaveni dezinformacím více než voliči Petra Pavla (15 %). Respondenti, kteří v prezidentských volbách nebyli volit, se nachází mezi těmito dvěma tábory (18 %).

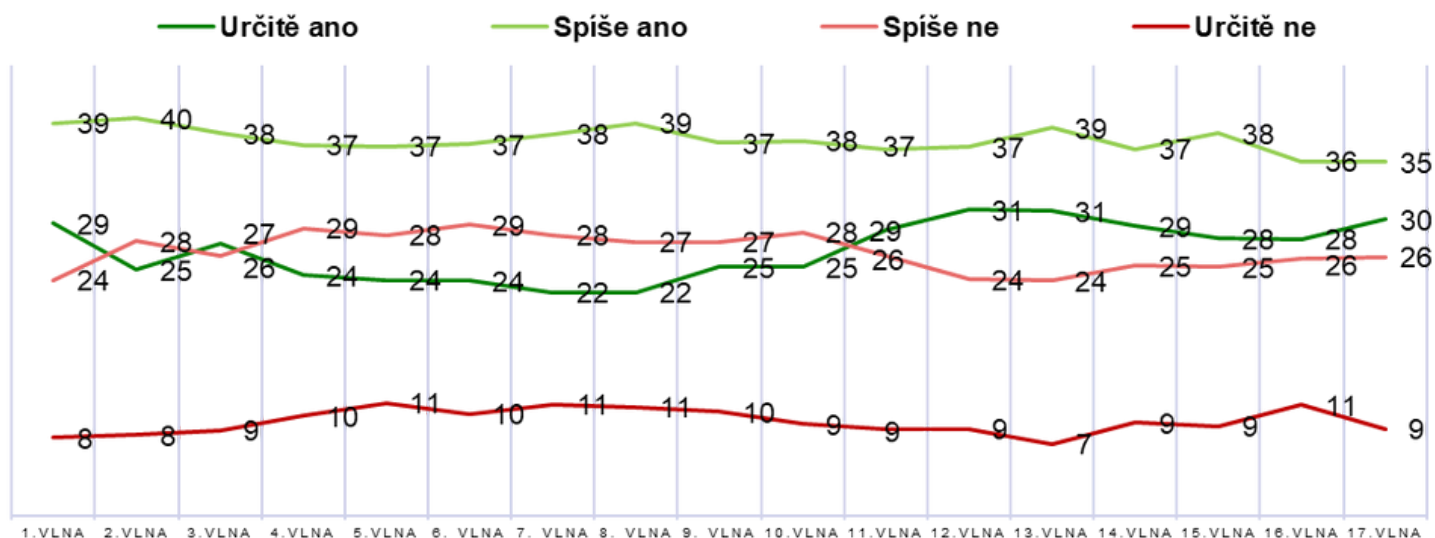
IP04. Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

N=2765

Podobně jako jsou stabilní procenta respondentů, kteří vnímají či nevnímají vlastní vystavení dezinformacím, jsou stabilní i čísla přisuzované závažnosti šíření nepravdivých či manipulativních informací po internetu. S tím rozdílem, že například počet respondentů, kteří dezinformace vnímají jako „velmi závažný problém“ se výrazně ustálil až v posledních vlnách výzkumu.

Většina respondentů stále vnímá šíření dezinformací po internetu jako problematické (67 % při součtu „velmi závažný problém“ + „dostí závažný problém“).

Z nejmladší věkové skupiny 16 až 24 vnímá 84 % respondentů šíření dezinformací jako „velmi“ nebo „dostí závažný problém“. Nejmenší podíl respondentů, kteří vnímají dezinformace jako problém, je ve věkové skupině 55 až 64 let, kde je tak vnímá pouze 61 % respondentů. Mezi voliči Petra Pavla z druhého kola prezidentských voleb je více těch, kteří dezinformace považují za závažný problém (81 %) než mezi voliči Andreje Babiše (55 %).

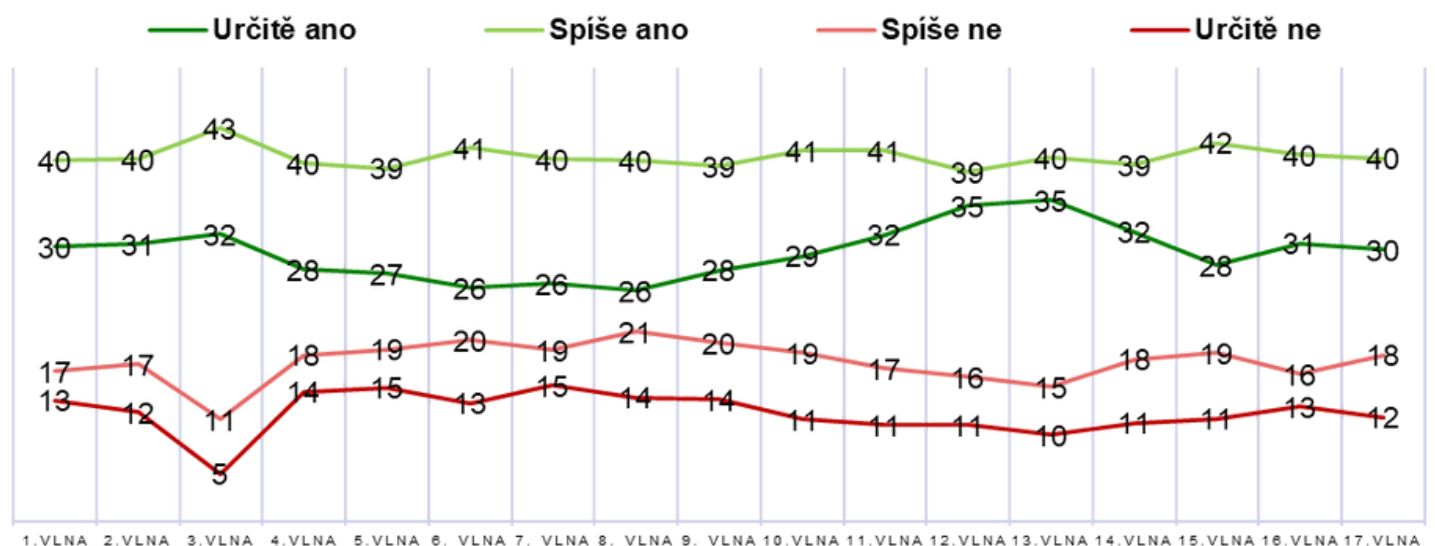
IP05. Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České republiky?

N=2765

V hodnocení ohrožení bezpečnosti České republiky šířením nepravdivých či manipulativních informací během posledních vln nedošlo k žádným výrazným změnám. V této vlně se téměř dvě třetiny respondentů domnívají, že šíření takových informací ohrožuje bezpečnost České republiky (65 % v součtu „určitě ano“ + „spíše ano“). Více než třetina respondentů se domnívá, že bezpečnost republiky šířením takových informací ohrožena není (37 % při součtu „určitě ne“ + „spíše ne“).

Dezinformace častěji za hrozbu považují ženy (68 %) než muži (63 %), s narůstajícím věkem respondentů klesá počet těch, kteří si myslí, že dezinformace ohrožují bezpečnost České republiky. V nejmladší věkové skupině si to myslí 78 % respondentů, v té nejstarší 65 a více let pak 60 %.

Z voličů parlamentních stran nepovažuje dezinformace za ohrožující bezpečnost státu 59 % voličů SPD, 42 % voličů ANO, 25 % voličů SPOLU a 18 % voličů koalice PirSTAN.

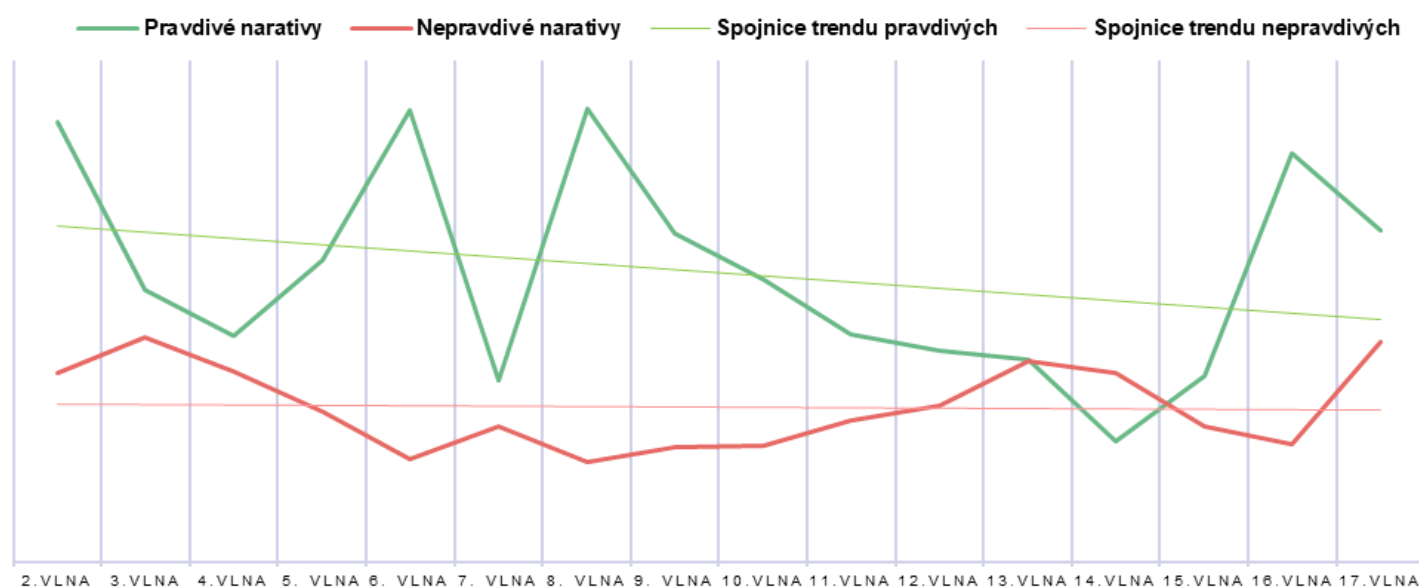

IP07. Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

Přesvědčení většiny respondentů, že je správné, aby stát omezoval působení médií, která šíří manipulativní či nepravdivé informace, přetrvává. Myslí si to 70 % dotázaných (při součtu „určitě ano“ + „spíše ano“). S omezováním médií souhlasí častěji ženy (74 %) než muži (66 %). Toto přesvědčení klesá s rostoucím věkem respondentů. Ve věkové skupině 16 až 24 let je o správnosti omezování těchto médií přesvědčeno 81 % dotázaných. Ve věkové skupině 45 až 54 let pak 70 %, a ve skupině 65 a více let je to 67 % dotázaných.

Z voličů parlamentních stran je nejvíce zastánců státního omezování takových médií mezi voliči koalice PirSTAN, když se 80 % z nich domnívá, že by to bylo správné. Z voličů hnutí SPD souhlasí 47 %.

4 Vnímaní aktuálních narativů

DEZP. Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. Informacích?

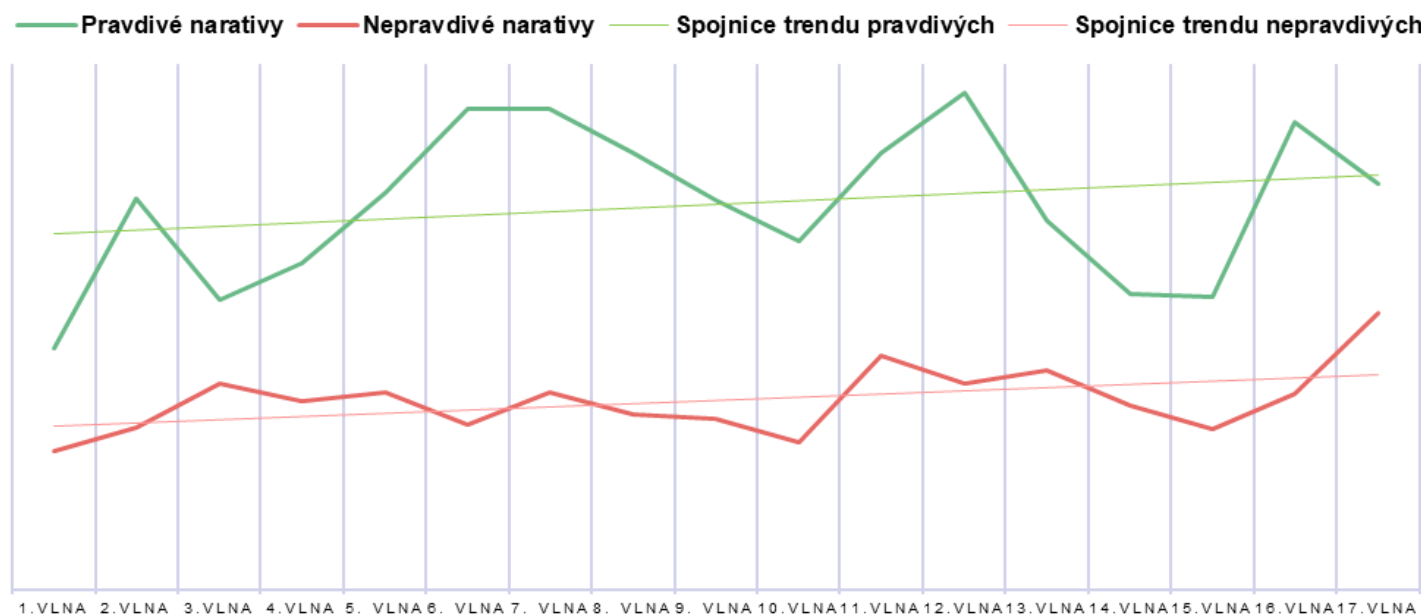
N=2765

Trend nárůstu průměrné známosti vybraných pravdivých narativů se zastavil a zastavil se i trend poklesu průměrné známosti těch nepravdivých. Po dvou vlnách, kdy se křivky pravdivých a nepravdivých narativů vzdalovaly, se v aktuální vlně opět sblíží, a rozdíl mezi nimi se tedy ve srovnání s předchozí vlnou šetření zmenšil.

Z nepravdivých narativů byl nejznámější ten, že: „*Italka Angela Carini vzdala na letních olympijských hrách v Paříži zápas v boxu – a to po pouhých 45 sekundách, protože proti ní stála alžírská transgender boxerka Imán Chalífová, která není biologickou ženou,*“ (62 % zprávu zaregistrovalo). V pořadí další narativ „*Zahajovací ceremoniál Letních olympijských her v Paříži obsahoval i parafrázi Poslední večeře*

páně podle da Vinciho, což podnítilo masové demonstrace v Paříži kvůli zesměšňování křesťanství,“ zaznamenalo 40 % odpovídajících a je tedy zřejmé, že z vybraných nepravdivých narativů byly ty související s Olympijskými hrami v povědomí nejvíce respondentů.

Pravdivý narativ, že „Důchodový věk v Česku by se měl podle dohody stran vládní koalice zvedat pomaleji, než původně počítala důchodová reforma. Posouval by se o měsíc ročně místo navrhovaných až dvou měsíců,“ byl nejčastěji zaznamenaným pravdivým narativem aktuální vlny (54 %). I ten byl ale mezi respondentkami a respondenty méně známý než nepravdivý narativ o ženském olympijském boxu.

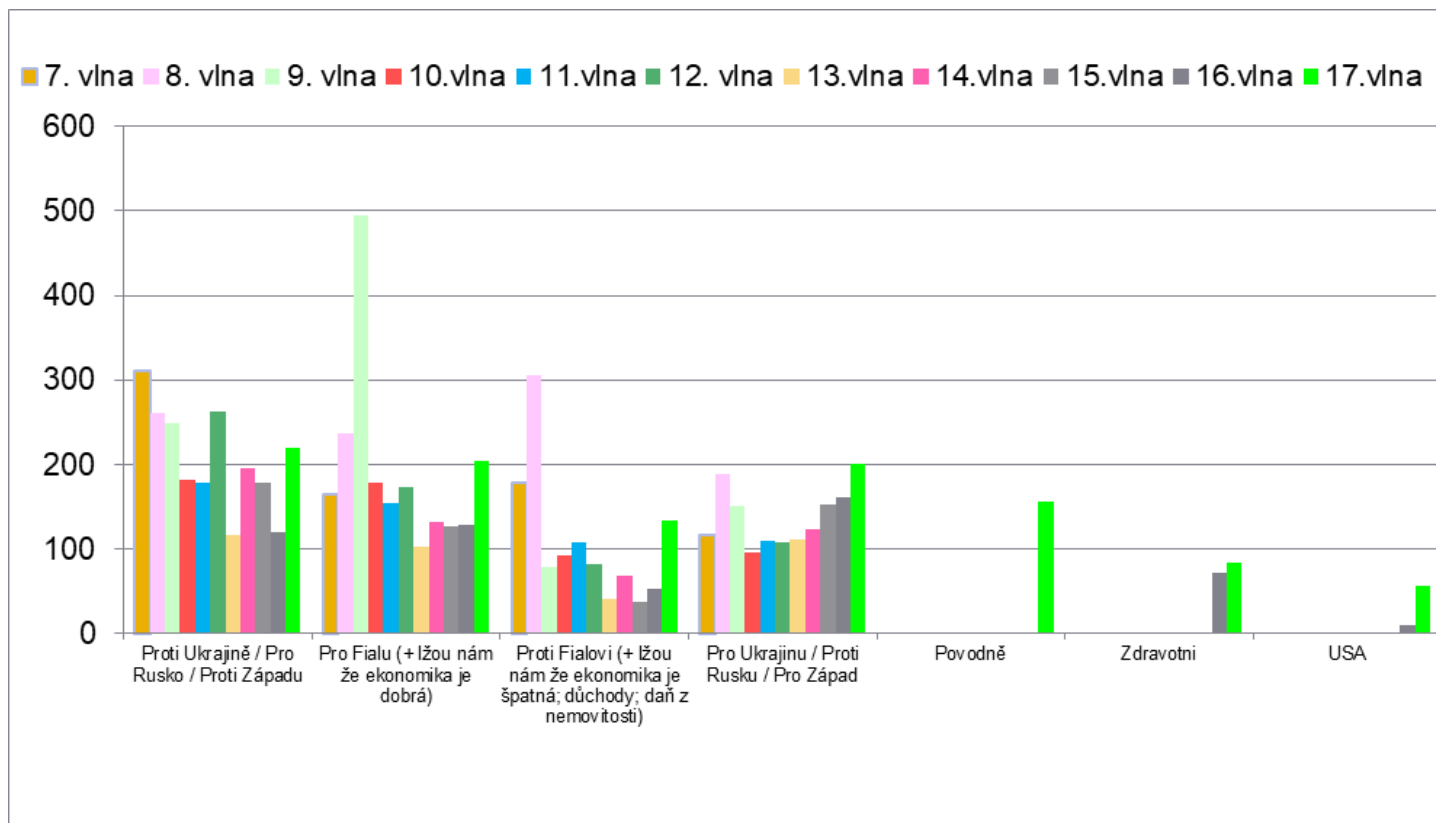
DEZ. Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

N=2765

Průměrná důvěryhodnost pravdivých narativů ve srovnání s minulou vlnou poklesla. Naopak průměrná důvěryhodnost nepravdivých narativů opět vzrostla a za sledované období dosáhla svého maxima.

Nejméně důvěryhodný pravdivý narativ zněl: „Švédská popová skupina ABBA požádala republikánského prezidentského kandidáta a bývalého šéfa Bílého domu Donalda Trumpa, aby přestal přehrávat její písně na svých předvolebních akcích.“ Za nedůvěryhodný jej považovala více než polovina respondentů (54 %). Nejméně důvěryhodným nepravdivým narativem bylo, že: „Mezinárodní soudní dvůr OSN pravomocně rozhodl, že Rusko v roce 2022 jednalo oprávněně při napadení Ukrajiny a nelze ho označovat za teroristický stát.“ Ten připadal nedůvěryhodný 82 % odpovídajících.

5 Dezinformace které nejčastěji zaujaly

IP01A. Popište vlastními slovy, jaké nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označována jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala?

N=2765

Ve srovnání s minulou vlnou vzrostl počet dezinformací proti Západu (220) i v jeho prospěch (200). Podobně se zvýšil i počet zachycených dezinformací, jejichž předmětem byl premiér Petr Fiala. Počet deklarovaných dezinformací v jeho prospěch (205) převýšil počet těch vyhodnocených jako namířených proti němu (134). Též byly zachyceny dezinformace související s povodněmi (156).

V aktuální vlně se zvýšil počet těch odpovídajících, kteří si dezinformační narativ spojí s typem média, kde ho slyšeli, ale naopak poklesl počet těch, kteří dokáží uvést přímo konkrétní médium, kde danou informaci zachytili.